

**ФОЛЬКЛОР ЯК ДЖЕРЕЛО ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО
ПОЕТИЧНОГО МОВЛЕННЯ
(НА ПРИКЛАДІ ІДІОСТИЛЮ В. ОЛОБОРОДЬКА)**

Тетяна Петрівна Беценко, доктор філологічних наук, професор, професор
кафедри української мови і літератури Сумського державного педагогічного
університету ім. А. С. Макаренка, Суми, Україна

Сучасна українська поетична творчість незмінно живиться фольклорними джерелами. Це повною мірою стосуються українських митців-сюрреалістів. Сюрреалістичний напрям у сучасному українському словесно-художньому мистецтві якнайвиразніше представлений творчістю Василя Голобородька. Дослідники ідіостилю В. Голобородька відзначають таку особливість його манери письма, як зв'язок з народномовною, фольклорною цариною. Митець не просто використовує фольклоризми як вкраплення, як орнаментальні структури, а надає різнорівневим одиницям уснословесної творчості оновленого, «прирощеного» емоційно-експресивного та концептуального змісту. При цьому способи реалізації у поетичних текстах фольклорних структур – найрізноманітніші.

Одним із фундаментальних чинників творення верлібру на основі фольклорного досвіду у мовотворчій манері В. Голобородька постає міфологізація оповіді, яка досягається шляхом переносного уживання слів. Переносність ґрунтується на прийомі антропоморфізації фольклорної реалії. Відтак митець надає своїм віршовим зразкам своєрідного казкового характеру, при цьому оригінальність власне поетового текстотворення не втрачається, не губиться (поезія «Дорогою через літо»).

Зв'язок із фольклорною традицією спостерігаємо на прикладі використання у багатьох випадках інтертекстуальних компонентів. Інтертекстуальні прийоми, до яких звертається митець, – найрізноманітніші.

Дуже часто – це цитування фольклорних текстів – введення міні-фрагментів у авторський текст. Так, у поезії «Веснянки: дівчата дражнять хлопців» фіксуємо шість жартівливих фрагментів інтертекстуального характеру, наприклад: «Всі парубки помарніли, / бо сирую кашу їли: / їли кашу недоварену, / їли свиню недосмалену». Складно однозначно сказати, чи це власне фольклорний текст, чи стилізований під народнопісенний.

Фольклорний струмінь у тексті може бути зумовлений своєрідною ретроспекцією у минуле, прагненням відтворити побутово-історичну, естетичну тощо картини етнобуття; проте фольклорний фрагмент – це не просто кадр з далекого минулого, а факт для розвитку думки й уяви, для осмислення історії народу в деталях (згадка про Берестечко у поезії «Кривий танець»). Фольклорно-пісенні вислови у означеному творі на зразок: кривий танець, кривий танець ведуть, весну веселу гукають, веснянки ведуть, весну закликають, долиною військо/ козацьке іде, як мак процвітає, інтертекстуальний компонент – фрагмент веснянки («Благослови, Боже, весну закликати! Весну закликати, зиму

проводжати»), казковий елемент: птахи над ними вгорі летять — / дорогу вказують - слугують відтворенню глибинної історичної картини етносвіту (поезія «Кривий танець»).

Звичним, природним є для В. Голобородька уживання фольклорно-пісенних образів, скажімо, із веснянок: Перепілочка, Подоляночка, Білоданчик: І скільки б я не дивився цієї весни/ на дівочі хороводи на вигоні,/ на те, як дівчата, побравшись за руки,/ з піснями танок ведуть, —/ у середині кола бачу тільки тебе:/ і Перепілочка — ти,/ і Подоляночка — ти,/ і Білоданчик — ти! («Ладо моє»). Звичайно, це не копіювання, як уже наголошувалося, веснянок, а відшукання в народнопоетичних текстах образів з подальшим їх переосмисленням, змістовим наповненням. Перепілочка, Подоляночка, Білоданчик – уособлення образу коханої, що генетично пов'язується з духовними пракоріннями етномовців.

Мовно-культурні одиниці фольклорного походження – органічні складники ідіолекту митця. Це мовно-естетичні знаки української культури (С. Я. Єрмоленко). Ними наповнені авторові тексти: вони об'єднують реалії рослинного світу: м'ята, калина, вишня, груша, яблуня, найменування предметів побуту: рушник, полотно, назви будівель та їх частин: хата, поріг, криниця, колодязь, тин, найменування посуду: глечик, відра, найменування просторових понять: гора, долина, степ, вишневий сад, ліс, город, луг...

Митець «осучаснює» фольклорно-пісенні формули, за якими розкодовується етнодосвід поколінь, робить їх непізнаваними: текстово-образні універсалиї біла сорочка, білий рушник, біла хата, шити сорочку у контексті твору набувають потужного символічного змісту: білий колір і вишивання – це одвічні чисті мрії й сподівання, що протилежні життєвим негараздам: Жодних кольорів у світі,/ лиш біле,/ як білий аркуш паперу,/ що над ним зааніміла рука,/ не наважуючись написати перше слово/ у листі до коханої,/ як біла сорочка,/ що її шие сестра для брата/ на повернення,/ як білий рушник,/ білений під місяцем,/ у руках матері,/ що роздумує, який узор вибрати./ Лиш біле,/ лиш протилежне темряві,/ як білий череп/ української хати.(«Біла хата»).

Фольклорні компоненти у ідіостилі письменника слугують переконливими і незаперечними свідченнями зв'язку поетичного творчого досвіду з уснословесною творчістю.

Література

1. Голобородько В. Повне зібрання віршів //Василь Голобородько // tisk.org.ua/?p=8440.